

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนวนจีนมีความสำคัญต่อการพูดและการเขียนภาษาจีนมาช้านาน ภาษาจีนมีการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนอยู่มากมาย ทั้งสำนวนโบราณและสำนวนสมัยใหม่ สำนวนเหล่านั้น แสดงให้เห็นวัฒนธรรมทางด้านการใช้ภาษาของจีน กล่าวคือ เราสามารถนำสำนวนมากล่าวอ้างและเข้าถึงความหมายได้โดยไม่ต้องอธิบายยืดยาวสามารถเข้าใจได้ทันที

ตัวอย่างเช่น “ม้าทำลายฝูง” (害群之馬 hài qún zhī mǎ)

“ฝนทั่งให้เป็นเข็ม” (鐵杵磨成針 tiěchǔ mó chēng zhēn)

“ติดพิณให้วัวฟัง” (對牛彈琴 duì niú tán qín)

“คนกลัวชื่อดัง หมูกลัวอ้วน” (人怕出名豬怕壯 rén pà chū mǐng zhū pà zhuàng)

“ลูกศิษย์เต็มบ้านเต็มเมือง” (桃李滿天下 táo lǐ mǎn tiān xià)

เมื่อได้ฟังหรือเห็นก็เข้าใจได้ทันทีว่า “ม้าทำลายฝูง หรือ ม้าที่เป็นภัยต่อกลุ่ม” หมายถึงว่า มีม้าหลาย ๆ ตัวอยู่ในฝูงเดียวกันแต่จะมีม้าไม่ดีอยู่หนึ่งหรือสองตัว โดยผู้กล่าวไม่ต้องอธิบายอย่างยืดยาวเป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการใช้สำนวนจะทำให้เราเข้าใจความหมายของคำพูดได้ลึกซึ้งและรวดเร็วขึ้น และทำให้การพูดคุย หรือการเขียนมีรสชาติเพิ่มยิ่งขึ้น และทำให้แปลกและน่าสนใจอีกด้วย

อีกประการหนึ่งคือ ภาษาจีนเป็นภาษาที่ 2 หรือภาษาที่ 3 ที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสาร สิ่งที่น่าสนใจมากคือ สำนวน โดยนำมาใช้ในการพูด และการเขียน ดังนั้น ในฐานะที่เราเป็นผู้ใช้ภาษา เราควรศึกษาโครงสร้าง และเจตนาของสำนวนจีนให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น ในเรื่องของโครงสร้างของสำนวน ซึ่งมีทั้งโครงสร้างที่เป็นวลีและประโยค เรื่องความหมายของสำนวน โดยที่สำนวนบางสำนวนมีความหมายเหมือนกันแต่ต่างกันที่เจตนาของการใช้ (สุนันท์ อัญชลินุกูล : 2542) หากเลือกใช้สำนวนผิดโดยไม่ทราบว่ำนวนนั้นมีเจตนาจะใช้อย่างไรจะทำให้การสื่อความหมายเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

การศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและความหมายของสำนวน มีดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า “สำนวน” ไว้ดังนี้
สำนวน น. ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร; เช่น สารคดีเรื่องนี้สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารลุ่ม ๆ ดอน ๆ ; คติ เช่น ปิดสำนวน; ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจะเข้าให้วายน้ำรำไม่ดีโหมโรงไปโหมกลอง, ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี... ; ลักษณะนามใช้เรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่ง ๆ เช่น อิเหนามีหลายสำนวน บทความ 2 สำนวน.

กาญจนาภรณ์ (นามแฝง : 2513) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “สำนวน” ไว้ในหนังสือ สำนวนไทย ดังนี้

“คำพูดของมนุษย์เราไม่ว่าชาติใดภาษาใด แยกออกได้กว้าง ๆ เป็นสองอย่าง อย่างหนึ่งพูดตรงไปตรงมาตามภาษาธรรมดา พอพูดออกมาก็เข้าใจกันได้ทันที อีกอย่างหนึ่งพูดเป็นชั้นเชิงไม่ตรงไปตรงมาแต่ให้มีความหมายในคำพูดนั้น ๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันทีถ้าคำพูดนั้นใช้กันแพร่หลายทั่วไปจนอยู่ตัวแล้ว แต่ถ้าไม่แพร่หลายคนฟังก็ไม่อาจเข้าใจได้ทันที ต้องคิดจึงเข้าใจ หรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้เราเรียกกันว่า “สำนวน” ก็คำพูดเป็นสำนวนอย่างชาวบ้านเขาเรียกกันว่า “พูดล่ำลึงสำนวน”

มัทนี ตูลยาทร(2533) กล่าวถึงสำนวนว่าเป็นถ้อยคำ หรือวลี หรือประโยคที่มีความหมายไม่ตรงตามตัว แต่มีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบ ผู้ฟังผู้อ่านต้องแปลความอีกชั้นหนึ่งจึงจะเข้าใจ สำนวนนี้จะใช้กันอย่างแพร่หลายในหมู่คนที่พูดภาษาเดียวกัน ถ้าใครเอ่ยขึ้นมา ก็มีผู้เข้าใจความหมายได้ทันที

ประภัสสร วสินีดิวงศ์ (2544) กล่าวถึงสำนวนจีนว่าคนไทยรู้จักคุ้นเคยกับสำนวนจีนมานานแล้ว มีคนไม่น้อยที่นิยมนำสำนวนจีนมาใช้เป็นคำคม เปรียบเทียบกับคน สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะสำนวนจีนมีความหมายลึกซึ้ง แฝงคติชวนให้คิด และเข้าใจได้ไม่ยาก หลายคนเคยได้ยิน ได้ฟัง หรือได้อ่านเรื่องราวความเป็นมาของสำนวนจีนแต่ละสำนวน ซึ่งล้วนแต่มีประวัติอันยาวนานพอ ๆ กับประวัติศาสตร์ชนชาติจีน และยังสนุกสนานนำติดตามราวกับนิทานเรื่องหนึ่ง ในแง่ของการใช้ภาษาจีน สำนวนจีน หรือสุภาษิต (成語) ยังมีความหมายมากไปกว่าเป็นนิทานสอนใจหรือเป็นคำคมชวนคิดดังที่คนไทยเข้าใจ ตามปรกตินจีนจะใช้สำนวนเป็นส่วนหนึ่งของประโยคที่สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะพูดหรือเขียน สำนวนถูกนำมาใช้เป็นคำเปรียบเทียบ หรือใช้เป็นคำขยาย

บางสำนวนแม้มีต้นกำเนิดเมื่อนับพันปีมาแล้ว แต่คนจีนสมัยใหม่ก็นำมาใช้กับประโยคปัจจุบันได้อย่าง สอดคล้องกลมกลืน

มานิต เจียรบรรจงกิจ(2544) กล่าวถึง สำนวนคือวลีกรุปที่กะทัดรัดกินความลึกซึ้ง ซึ่งผู้คนที่ใช้ กันจนชินมาเป็นเวลายาวนาน แต่ละชาติ แต่ละภาษา ล้วนมีสำนวนโวหารของตนเองทั้งสิ้น ภาษาจีนซึ่ง มีประวัติความเป็นมาหลายพันปี ย่อมอุดมสมบูรณ์ด้วยสำนวนโวหาร อันแสดงถึงความเจริญแห่ง วัฒนธรรมทางภาษา การที่จะเรียนรู้ภาษาจีน จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจในสำนวนจีนระดับหนึ่ง

เชิดชัย ผาสุพงษ์ (2545) กล่าวถึงสำนวนว่า สำนวน (熟語) เป็นเอกลักษณ์พิเศษทางภาษาที่มีรูปแบบแน่ชัด ขอบข่ายครอบคลุมกว้างขวาง ขอเพียงมีลักษณะเป็นการใช้แบบคงตัว การใช้ตามความ เคยชิน หรือวลีสำเร็จรูป จัดเป็นสำนวน (熟語) ได้ โดยทั่วไปนั้น สำนวนจีนประกอบด้วย

1. 成語(เฉิงอู่) หมายถึง สำนวนสำเร็จรูป สำนวนประเภทนี้ส่วนใหญ่มีต้นกำเนิดมา และมีลักษณะเป็นความเปรียบหรือทำความ โดยมากมีสี่พยางค์ เช่น 孤掌難鳴(ตบมือข้างเดียวไม่ดัง) , 打草驚蛇(แหวกหญ้าให้งูตื่น) ฯลฯ

2. 慣用語(ก๊วนย่งอู่) หมายถึง สำนวนเคยชิน สำนวนประเภทนี้เกิดจากภาษาพูดของ ชาวบ้านก่อน ต่อมาจึงแพร่หลายในภาษาเขียนด้วย โดยมากมีสามพยางค์ เช่น 拍馬屁(ประจบสอพลอ) , 雙刀劍(ดาบสองคม) ฯลฯ

3. 俗語(สุอู่) หมายถึง สำนวนพื้นบ้าน เช่น 好漢做事好漢當(ลูกผู้ชายกล้าทำก็กล้ารับ) ฯลฯ

4. 諺語(เยี่ยนอู่) หมายถึง สำนวนภาษิต เช่น 禍不單行, 福無雙來 (เรื่องดีมักมาทีละ หน เรื่องไม่ดีมักมาอย่างกระหน่ำซ้ำซ้อน) ฯลฯ

5. 歇後語(เชียวอู่) หมายถึง สำนวนละท้าย หรือคำพังเพยเปรียบเทียบชนิดหนึ่ง ซึ่ง แบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกันคือ ส่วนแรกและส่วนหลัง ส่วนแรกเป็นส่วนเปรียบเทียบ ส่วนหลังเป็น ส่วนให้ความหมายหรือคำอธิบาย โดยทั่วไป จะพูดแค่ส่วนแรกไม่พูดส่วนหลัง เป็นการละท้ายไว้ให้ไป คิดเอง แต่ทุกวันนี้เริ่มจะพูดกันทั้งสองส่วน เช่น 千里送鵝毛-----禮輕情意重 (เดินทางไกลพันลี้ เอาขนห่านมาให้-----ของขวัญดูดียวดยิ่ง แต่น้ำมิตรไมตรีล้ำค่า) ปัจจุบันเวลาเขียน ก็มักจะเขียนติดกันทั้งสองส่วน เช่น 千里送鵝毛, 禮輕情意重

สำนวน (熟語) ของจีนนั้นมีขอบข่ายกว้างมาก และมีจำนวนมหาศาล เชื่อกันว่ามีไม่ต่ำกว่า แสนสำนวนโดยประมาณ (เชิดชัย ผาสุพงษ์, 2545)

โครงสร้างของสำนวน มีลักษณะดังนี้

ถ้าพิจารณาสำนวน 2 สำนวน (《HÀN Yǔ CÍ HUÌ JIÀO CHÉNG》; 2000) ดังนี้

“แตกต่างราวฟ้ากับดิน”(天壤之→別 tiān rǎng zhī bié)

“ไม่เหมือนกันโดยสิ้นเชิง”(截然→不同 jié rán bù tóng)

สำนวนที่ 1 เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นคำนาม (體詞性成語) คำที่ใช้จึงเป็นคำนาม ส่วนมากเป็นกรรมของคำว่า “มี (有)” เช่น ชีวิตของเขาวัดนี้เปรียบกับเมื่อก่อน“มี” เป็นคำกริยา “ความแตกต่างราวฟ้ากับดิน” จึงเป็นคำนามและทำหน้าที่เป็นกรรม **สำนวนที่ 2** เป็นสำนวนที่มีลักษณะภาคแสดง (謂詞性成語) มักจะเป็นภาคแสดง (謂語) และส่วนประกอบขยายนาม (定語) ของประโยค เช่น ความคิดเห็นของเขาที่เกี่ยวกับปัญหาสำคัญมักไม่เหมือนกับลูกน้องโดยสิ้นเชิง “ไม่เหมือนกับ.....โดยสิ้นเชิง” จึงเป็นภาคแสดง

ความหมายของสำนวน มีดังนี้

ในการใช้สำนวนจีนนั้นเมื่อเน้นเรื่องของความหมายจะทำให้เจตนาการใช้แตกต่างกัน (《HÀN Yǔ CÍ HUÌ JIÀO CHÉNG》; 2000) ดังนี้

สำนวนที่มีความหมายใกล้เคียงกันแต่เจตนาที่ใช้ต่างกัน (同義熟語辨析) ได้แก่

1. ทางด้านสีสันของอารมณ์ความรู้สึกมีความแตกต่างกัน (感情色彩不同)

“พูดจาจะฉาน” (侃侃而談 kǎn kǎn ér tán)

“คุยโวโอ้อวด” (誇誇其談 kuā kuā qí tán)

ทั้ง 2 สำนวนต่างพรรณนาถึงเรื่อง การพูดเหมือนกัน “พูดจาจะฉาน” เป็นการพูดอย่างไม่สะทกสะท้าน มักมีความหมายเป็นทางบวก เช่น ในการได้วาทิ เขาพูดอย่างฉานจึงได้รับการชื่นชมจากทุกคน ส่วน “คุยโวโอ้อวด” เป็นการพูดที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงมักจะเป็นด้านลบ เช่น คนคนนี้ธรรมดา ก็อยากดังอยู่แล้ว ชอบคุยโวโอ้อวด

“ดูแลปรนนิบัติอย่างรอบคอบทั่วถึง” (無微不至 wú wēi bù zhì)

“ไม่มีสิ่งเลวร้ายใด ๆ ที่ทำออกมาไม่ได้” (無所不至 wú suǒ bù zhì)

ทั้ง 2 ส่วนต่างพรรณนาถึงเรื่อง ไม่มีที่ไม่ว่าถึง (ทำอย่างไม่มีที่ติ) ส่วนที่ 1 เป็นความหมายทางบวก คือแม้แต่เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ดูเลอย่างไม่มีขาดตกบกพร่อง เช่น การปรนนิบัติดูแลพ่อแม่อย่างไม่มีที่ติ ส่วนที่ 2 เป็นความหมายทางด้านลบ หมายถึง ไม่มีสิ่งเลวร้ายใด ๆ ที่ทำออกมาไม่ได้ (ในความชั่ว ความไม่ดี) เช่น ศัตรูเหล่านี้โหดเหี้ยมฆ่าชาวบ้าน เผาและปล้นสะดม ไม่มีสิ่งเลวร้ายใด ๆ ที่ทำออกมาไม่ได้

2. ส่วนที่มีความหมายต่างระดับกัน(程度不同)

“กลัวจนตัวสั่น” (不寒而慄 bù hán ér lì)

“ขนพองสยองเกล้า” (毛骨悚然 máo gǔ sǒng rán)

ทั้ง 2 ส่วนพรรณนาถึง ความกลัวอย่างมาก ส่วนที่ 1 “กลัวจนตัวสั่น” หมายถึง ตัวสั่นงันกทั้งที่อากาศไม่หนาว พรรณนาว่า หวาดกลัวอย่างยิ่ง ส่วนที่ 2 “ขนพองสยองเกล้า” หมายถึง แสดงอารมณ์หวาดกลัวมาก ๆ แม้แต่ผม ขนและกระดูก ล้วนแสดงความหวาดกลัว ส่วนที่ 2 จึงมีระดับของความหมายที่รุนแรงกว่า

3. ส่วนที่มีความหมายเหมือนกันแต่การใช้ต่างกัน (用法不同)

“รอยแผลเต็มตัวถึยบราวกับเกล็ดปลา” (遍體鱗傷 biàn tǐ lín shāng)

“เนื้อตัวแตกยับไปทั่ว” (體無完膚 tǐ wú wán fū)

ส่วนที่ 1 “รอยแผลเต็มตัวถึยบราวกับเกล็ดปลา” หมายถึง อาการบาดเจ็บสาหัส จะหมายถึง ร่างกายเท่านั้น เช่น ศัตรูเข่นฆ่าเข้าใจแล้วตีนานมากจนเกิดรอยแผลเต็มตัวถึยบราวกับเกล็ดปลา ส่วนที่ 2 “เนื้อตัวแตกยับไปทั่ว” หมายถึง ได้รับบาดเจ็บทั้งตัว เปรียบความคิดเห็นที่ถูกตอกกลับไม่เป็นชิ้นดี เช่น ผลงานของเขาถูกวิพากษ์วิจารณ์จนแตกยับไปทั่วทั้งหมด

ศุภันท์ อัญชลินกุล (2543) ได้กล่าวถึงเจตนาการใช้คำพังเพยในภาษาไทย จำแนกลักษณะเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาตำหนิ
2. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาตักเตือน
3. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาแสดงความเห็น
4. คำพังเพยชนิดบอกเจตนาชื่นชม

จากข้อมูลข้างต้น จึงเป็นเหตุทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา เรื่อง สำนวนจีน: โครงสร้างทางภาษา และเจตนาของการใช้สำนวน เพื่อให้ทราบว่าโครงสร้างทางภาษา และเจตนาของการใช้สำนวนจีนมีลักษณะเป็นอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างทางภาษาของสำนวนจีน
2. เพื่อศึกษาเจตนาการใช้สำนวนจีน
3. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาจีน

1.3 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สำนวนจีน หมายถึง ถ้อยคำที่มีวิธีการเรียบเรียงเป็นพิเศษไม่ต้องการพูดตรง ๆ แต่เป็นวิธีการใช้ภาษาที่กระชับ กะทัดรัด มีความหมายเป็นที่เข้าใจและใช้กันจนเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง การใช้สำนวนเพื่อต้องการให้ข้อคิด สั่งสอน เตือนใจ

โครงสร้างภาษา ได้แก่ โครงสร้างวลี และโครงสร้างประโยค ของสำนวนจีน

เจตนาการใช้ หมายถึง พิจารณาเจตนาการใช้ความหมายกว้าง ๆ ในการใช้สำนวนจีน ได้แก่ เจตนาตำหนิ ตักเตือน แสดงความคิดเห็น และชื่นชม เป็นต้น

1.4 ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยวิเคราะห์สำนวนจีนที่ได้คัดเลือกมาจำนวน 290 สำนวน ลักษณะของสำนวนที่คัดเลือกมาใช้ในการงานวิจัยนี้ คือ เป็นสำนวนที่ใช้เหมือนสำนวนไทย สำนวนที่เด่นแตกต่างจากสำนวนไทย ลักษณะที่เป็นสำนวนโบราณที่มีการถ่ายทอดมาจากประวัติศาสตร์และวรรณกรรมจีน ซึ่งสำนวนที่คัดเลือกและนำมาใช้นั้น เจ้าของภาษา (อาจารย์สอนภาษาจีนจากประเทศจีน) เป็นผู้ร่วมพิจารณา คัดเลือกจากหนังสือและเอกสารจำนวน 8 เล่ม ตามที่ระบุไว้ ดังนี้

1. ชุมมนุส้านวนจิ้น 《漢語成語集》 ศึกษาภาษาจีน-ไทย เล่ม 1-3 ของมานิต เจียรบรรจงกิจ (2542)
2. สุนุกกับ้านวนจิ้น ประภัสสร วศินนิติวงศ์ (2544)
3. 《成語應用詞典》主編李定凱、王治傑 上海辭書出版社(2003)
《CHÉNGYŪYÌNGYÒNG CÍDIǎN》Lǐdìngkǎi Wángzhìjié zhǔbiān Shànghǎi císhū chūbǎnshè(2003)
4. 《多功能成語詞典》陳抗、董崑、盛冬鈴編著 2003 年
5. 《DUŌGŌNGNÉNG CÍDIǎN》Chénkāng Dǒngkūn Shèngdōnglíng biānzhù (2003)
6. 《漢語詞彙教程》萬藝玲著 北京語言文化大學出版社 2000 年
《HÀNYŪ CÍHUI JIAOCHÉNG》Wànyílíngzhù Běijīng yǔyán wénhuà chūbǎnshè (2000)
7. 《漢語成語大詞典》湖北大學古籍研究所編 中華書局 2004 年
《HÀNYŪ CHÉNGYŪ DÀCÍDIǎN》Húběi dàxué gǔjí yánjiùsuǒ biān zhōnghuá shūjú (2004)
8. 《中國歇後語大詞典》溫端政上海辭書出版社 2002 年
《ZHŌNGGUÓ XIÈHÒUYŪ DÀCÍDIǎN》Wénduānzhèng Shànghǎi císhū chūbǎnshè (2002)

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยและดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้รวบรวมสำนวนจีนจำนวน 290 สำนวน จากเอกสารทั้ง 8 เล่มที่กล่าวไว้ในขอบเขตการวิจัย
2. ผู้วิจัยนำสำนวนจีนจำนวน 290 สำนวนมาแยกเป็นกลุ่ม ๆ คือ กลุ่มวลีและกลุ่มประโยคเพื่อวิเคราะห์หาโครงสร้างภาษาและเจตนาการใช้ความหมาย ในการนำมาจำแนกเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มจึงมีจำนวนไม่เท่ากัน ซึ่งเกิดจากการคัดเลือกรั้งแรกคือ เลือกสำนวนที่ใช้เหมือนสำนวนไทย สำนวนที่เด่นแตกต่างจากสำนวนไทย ลักษณะที่เป็นสำนวนโบราณที่มีการถ่ายทอดมาจากประวัติศาสตร์และวรรณกรรมจีน ดังนั้นการวิเคราะห์ บางกลุ่มจึงมีตัวอย่างมากน้อยไม่เท่ากัน แต่ผู้วิจัยต้องการหาตัวอย่างมาวิเคราะห์ให้ได้มากที่สุด เพื่อหาความแตกต่างของรูปแบบโครงสร้างวลี และประโยคของสำนวนจีน
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอในรูปแบบตาราง โครงสร้าง และแบบย่อกระชับ เพื่อให้เห็นวิธีการจำแนกคำของทั้ง 2 โครงสร้าง จากนั้นจึงวิเคราะห์สำนวนแต่ละสำนวนจากโครงสร้างด้วยการยกสำนวน คำอ่าน(พินอิน) บอกความหมายของสำนวนและอธิบายรายละเอียด ส่วนวิเคราะห์เจตนาการใช้สำนวนจีน นำเสนอด้วยการเขียนสำนวน คำอ่าน(พินอิน) บอกความหมายของสำนวน เจตนาการใช้สำนวน ที่มาของความหมายและตัวอย่างของการนำไปใช้ในแต่ละสำนวนอย่างรายละเอียด โดยใช้ตำรา《現代漢語語法》ไวยากรณ์จีน (เลี้ยว อานต้า , 2547) 《現代漢語詞典》(楊漢川編譯 , 1977)

พจนานุกรมจีน-ไทย ฉบับใหม่ (เชิรชัย เอี่ยมวรเมธ , 2535) 《漢泰熟語詞典》 พจนานุกรมสำนวนจีน-ไทย (เชิรชัย ภาสพงษ์ , 2545) เป็นหลักในการพิจารณา และผู้วิจัยได้ใช้ความรู้และประสบการณ์การสอนภาษาจีนมาเป็นเวลา 20 ปีเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางแสดงโครงสร้างวลีแบบคู่ขนาน (並列結構)

熟語 สำนวน	主謂式 ประธาน -กริยา	述賓式 กริยา- กรรม	連動式 สห- กริยา	並列式 วลีคู่ขนาน	述補式 ส่วนเสริม	偏正式 ความขยาย	兼語式 วลีบท ควบ
1. 張牙 • 舞爪 zhāng yá wǔ zhuǎ		張牙 舞爪		張牙 • 舞爪			
2. 人山 • 人海 rén shān rén hǎi				人山 • 人海		(人) 山 (人) 海	
3. 爭先 • 恐後 zhēng xiān kǒng hòu		爭先 恐後		爭先 • 恐後			

การศึกษาโครงสร้างวลีแบบคู่ขนานตามสำนวนต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 張牙 • 舞爪(zhāng yá wǔ zhuǎ)

ความหมาย แยกเขี้ยวตะปบเล็บ

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง 張牙 ส่วนที่สอง 舞爪

ส่วนที่หนึ่ง 張牙 และส่วนที่สอง 舞爪 ทั้ง 2 ส่วนเป็นแบบคู่ขนาน ซึ่ง

張牙 และ 舞爪 เป็นแบบกริยา-กรรม แยก

張 และ 舞 เป็นบทกริยา, 張 และ 舞 เป็นคำกริยา

牙 และ 爪 เป็นบทกรรม, 牙 และ 爪 เป็นคำนาม

ตัวอย่างที่ 2 人山 • 人海(rén shān rén hǎi)

ความหมาย คนมิดฟ้ามัวดิน คนล้นหลาม

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง 人山 ส่วนที่สอง 人海

ส่วนที่หนึ่ง 人山 และส่วนที่สอง 人海 ทั้ง 2 ส่วนเป็นแบบคู่ขนาน ซึ่ง

人山 และ 人海 เป็นแบบต่างระดับ แยก

人 ในส่วนที่หนึ่งและ 人 ในส่วนที่สองเป็นบทขยายนาม, 人 เป็นคำนาม

山 และ 海 เป็นคำหลัก(คำที่ถูกขยาย), 山 และ 海 เป็นคำนาม

ตัวอย่างที่ 3 争先 • 恐后(zhēng xiān kǒng hòu)

ความหมาย แย่งกันอยู่ข้างหน้ากลัวล้าหลังเพื่อน
แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง 争先 ส่วนที่สอง 恐后
ส่วนที่หนึ่ง 争先 และส่วนที่สอง 恐后 ทั้ง 2 ส่วนเป็นแบบคู่ขนาน ซึ่ง
争先 และ 恐后 เป็นวลีแบบกริยา-กรรม แยก
爭 และ 恐 เป็นบทกริยา, 爭 และ 恐 เป็นคำกริยา
先 และ 后 เป็นบทกรรม, 先 และ 后 เป็นคำคุณศัพท์

ตารางแสดงโครงสร้างประโยคเชิงซ้อนคู่ขนาน (并列複句) ความสัมพันธ์แบบสืบเนื่อง (承接關係)

熟语 ส่วนวน	主謂 บท ประธาน	謂語 บทกริยา	賓語 บทกรรม	定語 บทขยาย นาม	狀語 บทขยาย กริยา	述補 บทเสริม กริยา
1. 鷸蚌相爭, 漁人得利 yù bàng xiāng zhēng, yú rén dé lì	鷸蚌 漁人	相爭 得利				
2. 病急 亂投醫 bìng jí luàn tóu yī	病	急 亂投	醫			

การศึกษาโครงสร้างประโยคแบบสัมพันธ์สืบเนื่อง (承接複句) ตามสำนวนต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 鷸蚌相爭, | 漁人得利 (yù bàng xiāng zhēng, yú rén dé lì)

ความหมาย นกปากส้อมกับหอยกาบวิวาทกัน ชาวประมงได้ประโยชน์
วิเคราะห์ มีลักษณะดังนี้
อนุประโยคที่ 1 คือ 鷸蚌相爭 อนุประโยคที่ 2 คือ 漁人得利
โดยความหมายระหว่างแต่ละอนุประโยค (分句) สอดคล้องกัน

ตัวอย่างที่ 2 病急 | 亂投醫 (bìng jí luàn tóu yī)

ความหมาย อาการป่วยทรุดหนักแล้วจึงค่อยเที่ยวหาหมออย่างสุ่มสี่สุ่มห้า
วิเคราะห์ มีลักษณะดังนี้
อนุประโยคที่ 1 คือ 病急 อนุประโยคที่ 2 คือ 亂投醫
โดยความหมายระหว่างแต่ละอนุประโยค (分句) สอดคล้องกัน

4. การสรุปผลการวิจัย ในรูปแบบตาราง และแบบย่อกระชับ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบโครงสร้างของสำนวนจีน และเจตนาของการใช้ความหมายในสำนวนจีน
2. เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง อันจะทำให้เลือกใช้สำนวนจีน ในการสื่อสารได้
3. จะเป็นประโยชน์แก่ครู อาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจในการศึกษาเรื่องสำนวนจีน

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัยนี้

แสดงสัญลักษณ์ของส่วนประกอบของประโยค (表示句子成分的符号) ซึ่งใช้ในตารางวิเคราะห์

主語 ประธาน	—
謂語 กริยา	—
賓語 กรรม	~~~~~
定語 บทขยายนาม	()
狀語 บทขยายหน้ากริยา	{ }
補語 บทเสริมกริยา	< >

主謂詞組 วิธีประธาน-กริยา
述/動賓詞組 วิธีกริยา-กรรม	/
連動詞組 วิธีแบบประกอบด้วยกริยาคู่	△
並列詞組 วิธีคู่ขนาน	•
述/動補詞組 วิธีกริยา-ส่วนเสริม	< >
偏正詞組 วิธีแบบความขยาย/ต่างระดับ	()
定中 (正) วิธีแบบบทขยายนาม	()
狀中 (正) วิธีแบบบทขยายหน้ากริยา	{ }
兼語 วิธีบทควบ	> ... <

1.8 ระบบสัทอักษรที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ถอดเสียงตัวอักษรจีนด้วยระบบ 汉语拼音 Hànyǔ pīnyīn ซึ่งเป็นระบบสัทอักษรที่ใช้เป็นทางการในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (ประพิน มโนมัยวิบูลย์, 2541: 2 -10)

สัทอักษรแทนเสียงพยัญชนะ 24 เสียง

b ¹ (ป)	p (ผ,พ)	m (ม)	f (ฟ)	d (ด)	t (ถ,ท)	n (น)	l (ล)
z (จ)	c (ช,ฉ)	s (ส,ซ)	zh (จ)	ch (ช,ฉ)	sh ² (ฉ,ซ)	r (ร)	j (จ)
q (ช,ฉ)	x (ซ)	g (ก)	k (ก,ค)	h (ห)	ng ³ (ง)	y ³ (ย)	w ³ (ว)

สัทอักษรแทนเสียงสระ 24 เสียง

1. สัทอักษรแทนเสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

a (อา)	o (อัว + โอะ)	e (เออ)	i (อี, อิ / อี้)
u (อู)	ü (อู+อี)	er (เออร์)	ê (เอะ)

2. สัทอักษรแทนเสียงสระผสม 16 เสียง

ai (ไอ,อาย)	ei (เอ+อี)	ao (เอา,อาว)	ou (โอ+อู)
ia (อี+อา)	ie (อี+เอะ)	io (อี+โอ)	ua (อัว+อา)
uo (อัว+โอ)	ue (อู+เออ)	üa (อู+อี+อา)	üe (อี+อี+เอะ)
iao (อี+อา+โอ)	iou ⁴ (อี+โอ+อู)	uai(อู+อา+อี)	uei ⁴ (อู+เอ+อี)

¹ ในวงเล็บ คือ เสียงพยัญชนะและสระภาษาไทยที่เทียบได้กับเสียงของสัทอักษรในระบบ Hànyǔ Pīnyīn

² เสียง sh ออกเสียงคล้าย sh ในภาษาอังกฤษ ในที่นี้จะใช้ตัวอักษร ฉ แทนเสียง sh แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผันเสียงวรรณยุกต์โดยใช้ตัว ฉ ได้ ก็จะใช้ตัว ซ แทน โดยจะมีจุดใต้ตัว ซ เป็นเครื่องหมายแสดงดังนี้ ซ

³ เสียงพยัญชนะ ng ในภาษาจีนกลางใช้เป็นพยัญชนะสะกดเท่านั้น ส่วนเสียง y และ w เป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ใช้เขียนแทนเสียงสระ i และ u ตามลำดับเมื่อเป็นเสียงสระผสมซึ่งอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์ และจะใช้เขียนไว้หน้าสระเดี่ยว i และ u ตามลำดับเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น นอกจากนี้ยังเขียน y ไว้หน้าสระ ü ทั้งที่เป็นสระเดี่ยวและสระผสมเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น

⁴ เมื่อมีพยัญชนะต้นหน้าสระ iou และ uei จะเขียนเป็น iu และ ui ตามลำดับ

เครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง

- แทน เสียงหนึ่ง (ออกเสียงคล้ายเสียงตรีในภาษาไทย)
- ˊ แทน เสียงสอง (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงจัตวาในภาษาไทย)
- ˋ แทน เสียงสาม (ออกเสียงไม่ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ไทยเสียงใดเลย โดยจะ ออกเสียงต่ำตอนแรก และจะผันเป็นเสียงสูง ตอนท้าย)
- ˎ แทน เสียงสี่ (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงโทในภาษาไทย)

การแสดงเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ในระบบถอดเสียงภาษาจีนกลางนี้ จะต้องเขียนเครื่องหมายไว้เหนือรูปสระ หากสระนั้นเป็นสระผสมก็จะเขียนเครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ไว้เหนือรูปสระที่เป็นสระหลัก